

تهیه کنندگان: عاطفه آقائی - علی بهشتی

پدیده مسارکت

و آسایشگاه معلولین و سالمندان کهریزک

سالمندی و معلولیت ناشی از آن، در شهرهایی که بدون امکانات و برنامه ریزی از جامعه سنتی به دایره بی بند و بار شهرنشینی گام نهاده‌اند، مشکلات هراسناکی پدید آورده است. جامعه سنتی، به ویژه جامعه روستایی، برخوردار از هوای پاک، به دور از آلاینده‌های هراسناک زندگی پرباری را در عین محدودیت و فقر سر می‌کرد. امروزه این جامعه در حال فروپاشی و دگرپرسی مشقت باری است. شهرهای کشورهای توسعه یافته دگرگونی معکوسی را طی می‌کنند. آنها با محدود کردن حرکت‌های ناموزون جمعیت، برون

کوچی از روستا، به جای تبدیل روستا به شهر در واقع شهرها را به روستا تبدیل می‌کنند. اتومبیل رانی‌های مزاحم و پرخطر برای محیط زیست جای خود را به دوچرخه و پیاده روی و ورزش‌های دامنه‌های سرسبز این روستاهای «شهری» می‌دهد. با این حال پدیده رشد جمعیت از یکسو و تغییر شگفت آور امید به زندگی در بدو تولد که به سود افزایش عمر در مسیر تغییر روزافزون هرم سنی است، مشکلات در خور تأملی را پدید می‌آورد که عزلت غریبانه، ناتوانی و دلمردگی و افسردگی‌های روزافزون سالمندان و معلولیت از آن جمله است.

در روستاهای سنتی ما پدربزرگها و مادربزرگها زندگی پربار و پر حاصلی داشتند، نوه‌ها از دسترنج ایشان پا به عرصه بلوغ می‌نهادند و کار در مزرعه می‌آموختند. به راه انداختن تکیه‌ها و دسته‌ها و شرکت و در غم و شادی روستا نشینان و به راه انداختن خیرات و رهسپار شدن به زیارت، آنچنان زندگی را در عین عسرت شیرین می‌کرد که روستا نشینان سالخورده هرگز با واژه افسردگی آشنا نمی‌شدند. ولی امروز در دیار در حال توسعه ما روستاهای متروک چهره‌های پر چین و چروک سوخته را با غم افسردگی آشنا ساخته

و معضل شهر نشینی را که عزلت و تنهایی رابه ارمغان آورده است به جای هوای پرطراوت و دل انگیز، نشانده است. باری، گفتنی است که حتی مهمترین نهاد نگهداری و حمایت از سالمندان و معلولین (سازمان بهزیستی) با وجود معاونت های متعدد، نهاد مسئولی برای سالمندان در ساختار سازمانی خود پیش بینی نکرده است. در واقع گرایشهای دیوانسالار هرگز رخصت ارائه خدمات بی شائبه را نمی دهد. پس چاره چیست؟ گزارشی که از مرکز سالمندان و معلولین کهریزک می خوانید پاسخی به این پرسش اساسی است! چگونه می توان حمایت های ضروری را در شهرها، جدی تر و مفیدتر به اجرا درآورد؟ آیا جز این است که شعار مدیریت مشارکتی، باید از تجارب نظری پا به میدان عمل بگذارد؟ مشارکت مردم در کهریزک به راستی معجزه می آفریند و نشان دهنده زنده بودن احساس عطوفت در مردم شریف ما است. این گزارش ارزش و اهمیت «مشارکت» را در جامعه مان نشان می دهد. در زیر می خوانید: آسایشگاه معلولین و سالمندان کهریزک مجتمع خیریه ای است که به همت والای مرحوم دکتر محمدرضا حکیم زاده (رئیس وقت بیمارستان فیروز آبادی تهران) از سال ۱۳۵۱ تأسیس و با بستری کردن چند سالمند بی سرپرست که نیاز به مراقبت داشتند اما نیازمند مراقبت های درمانی در بیمارستان نبودند فعالیت خود را آغاز کرد. این مرکز در حال حاضر عهده دار نگهداری از ۱۵۰۰ نفر معلول و سالمند نیازمند است.

مشارکت مردم در کهریزک به راستی معجزه می آفریند و نشان دهنده زنده بودن احساس عطوفت در مردم شریف ما است.

آسایشگاه به دلیل نیاز به توسعه از محل اولیه خود به محل کنونی (که منطقه ای بزرگتر و قابل توسعه است) انتقال یافت. از بدو تأسیس مجموعه به صورت خیریه آغاز به کار کرد و با همین شیوه ادامه حیات داده است. آسایشگاه در حال حاضر با ۴۰۰ هزار متر مربع زمین و ۱۳۰ هزار متر مربع زیربنا بزرگترین مجتمع نگهداری از معلولین و سالمندان در سطح کشور است که به طور خیریه با نظارت دقیق مردم اداره می شود. این مجموعه دارای شخصیت حقوقی به ثبت رسیده است. در سال گذشته هزینه های جاری آسایشگاه بالغ بر ۳۰ میلیارد ریال

بوده است. که تقریباً ۸۵٪ آن از طریق کمک های مردمی تأمین گردیده است. به طور تقریبی برای سال جاری هزینه هر مددجو ۱۷۵۰۰۰۰ ریال برآورد شده است. سازمان بهزیستی به عنوان متولی امر نگهداری از معلولین و سالمندان تنها نهادی است که کار نظارت بر آسایشگاه کهریزک را به عهده دارد، نظارت سازمان بهزیستی مستمر نیست و فقط در مواردی خاص پیگیری هایی انجام می شود و مدیریت آسایشگاه گزارشی از عملکرد سالانه خود را به سازمان ارائه می دهد. منابع مالی آسایشگاه: به طوریکه اشاره شد ۸۵٪ از هزینه های کل آسایشگاه از طریق کمک های مردمی تأمین می شود و باقیمانده را برخی از سازمان های دولتی و خصوصی از قبیل: سازمان بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، نهاد ریاست جمهوری و... تأمین می نمایند. آسایشگاه کهریزک به سالمندان معرفی شده از سوی سازمان بهزیستی نیز ارائه خدمت می دهد و سازمان بهزیستی نیز یارانه ای به آسایشگاه پرداخت می کند. تعدادی از مستمری بگیران دولتی نیز در این مرکز نگهداری می شوند که مستمری ایشان نیز به عنوان کمک به صندوق آسایشگاه واریز می شود. آسایشگاه کهریزک از زمان آغاز به توسعه بخشها، واحدها و ساختمان هایی را احداث و تجهیز و مورد بهره برداری قرار داده است بعلوه با استفاده از کمک های مردمی شامل: احداث کل ساختمان و تجهیز آن (جهت نگهداری از سالمندان)، مصالح ساختمانی مورد نیاز ساختمانها، تجهیزات و ملزومات

۱- پذیرش:

پذیرش آسایشگاه واحدی است در جذب و بستری کردن افراد معلول و سالمند که شرایط پذیرش آسایشگاه به شرح زیر است:

- ۱- حداقل ۱۸ سال تمام سن.
- ۲- نداشتن ضایعه روانی.
- ۳- داشتن شرایط اجتماعی - اقتصادی. بر اساس بررسی و نظریه کارشناسان امور اجتماعی که حتی الامکان تلاش مجموعه بر آن است که نیازمندترین افراد با اولویت مورد پذیرش قرار گیرند. درخواست پذیرش واحد مددکاری ارجاع داده می شود و واحد مددکاری بر اساس دو شاخص:

- ۱- فقر اقتصادی و ۲- بی کس و کار بودن، شرایط پذیرش افراد سالمند را بررسی می کنند.

در مواردی هم افرادی هستند که تمکن مالی دارند، با این حال به دلیل تنهایی و یا به علت بیماریهایی نظیر: اختلال رفتار، دمانس، زخم بستر وجودشان در خانه موجب بروز بیماری است یا بهداشت روانی در آسایشگاه بستری شده اند. حداقل زمان پذیرش (جز موارد استثنائی) دو هفته است. که مددجویان پس از پذیرش به مدت یک ماه در بخش قرنطینه بستری می شوند و پس از بررسی های لازم به یکی از ۲۲ بخش اعزام می شوند. متوسط زندگی در این آسایشگاه ۴/۵ - ۴ سال است (که در مورد مردان بیشتر از زنان است). لازم به ذکر است که در این آسایشگاه شرط ملیت و مذهب جهت پذیرش وجود ندارد، به طوریکه چند نفر مدجوی اقلیت دینی (مسیحی) و چند نفر مدجوی اتباع

مورد نیاز به توسط افراد خیر و نیکوکار دریافت کرده است. برای جمع آوری کمکهای مردمی علاوه بر صندوق آسایشگاه برای رفاه حال مردم دفاتری نیز در سطح شهر تهران مستقر می باشند، که با فعالیت خود کمکهای مردمی (اعم از نقدی و جنسی) را جهت گذران امور آسایشگاه جمع آوری و روزانه به آسایشگاه ارسال می کنند. لازم به ذکر است تولیدات کارگاههای آسایشگاه در بازارهایی در طول هر فصل در معرض فروش قرار گرفته و عواید حاصل از آن به آسایشگاه واریز می شود. آسایشگاه کهریزک دارای رمه های گوسفند است که افراد خیر برای ادای نذر خود می توانند گوسفند قربانی خود را از آسایشگاه تهیه و پس از پرداخت وجه آن به صندوق آسایشگاه ذبح آن را نیز به آشپزخانه آسایشگاه بسپارند. از دیگر منابع مالی آسایشگاه کهریزک قطب صنعتی بهارستان است، شهرکی که مدیریت آسایشگاه از محل فروش زمین های آن نیازهای آسایشگاه را مرتفع می کند. معرفی آسایشگاه: آسایشگاه معلولین و سالمندان کهریزک دارای ۲۲ بخش بستری (۱۲ بخش زنان و ۱۰ بخش مردان) با ظرفیت ۱۵۰۰ مددجو است. تمامی مددجویان بر اساس شرایط سنی و معلولیت جسمی و ذهنی، تفکیک و بستری می شوند، تقریباً دو سوم کل را سالمندان و یک سوم را معلولین جوان تشکیل می دهند. به جز بخشهای بستری آسایشگاه دارای واحدهای فعال زیر است.

خارجی (افغانی) تحت حمایت و نگهداری آسایشگاه قرار دارند. مدیریت آسایشگاه در همین زمینه اقدام به برگزاری مراسم خاص این مددجویان از جمله مراسم کریسمس و دعوت از کشیش می نماید و یا مقدمات بازدید مسئولین اتباع خارجی نظیر همسر ریاست جمهوری افغانستان (چند ماه قبل) در سفر به تهران را از این محل و مددجویان افغان فراهم آورد.

۲- بخش قرنطینه:

کلیه پذیرش های آسایشگاه در بدو ورود به آن بخش هدایت می شوند که حداقل یک ماه بستری می شوند گاهی اوقات افراد حتی تا یک سال هم در بخش قرنطینه بستری هستند (به دلیل خالی نبودن تختهای بستری در بخش های مربوط). در بخش قرنطینه پس از رسیدگی به نیازهای اولیه بهداشتی سالمند (نظیر: استحمام و ...) کلیه آزمایشات روتین، ویزیت، عکس سینه و ... انجام می شود. پس از طی نمودن دوره قرنطینه و طبق نظر واحد کمیته توانبخشی (که شامل: روانشناس، پزشک، مددکار، فیزیوتراپ و کار درمان است) به یکی از ۲۲ بخش مربوطه اعزام می شوند. خدمات درمانی: فیزیوتراپی، کار درمانی و ... در مدتی که مددجو در این واحد است ارائه می شود. بخشی که مددجو در آن بستری می شود در ارتباط مداوم با کمیته توانبخشی است که اگر جابجایی برای مددجو لازم باشد و یا هر تجدید نظر دیگری که ضرورت یابد انجام می شود.

۳- توانبخشی:

با توجه به سیاست هیئت مدیره آسایشگاه و اینکه (این آسایشگاه برای زندگی است نه فقط زنده ماندن) سالمندان را به هر ترتیب ممکن از تخت جدا نماید، و در بخش توانبخشی با کارگاههای مختلف همه روزه با به کار گماردن ۳۰۰ نفر از مددجویان پس از آموزشهای لازم به کارهای مختلف (از قبیل: مجسمه سازی، قالیبافی، نقاشی، کیف سازی، کفش دوزی و...) می‌گمارند. اکثر مربیان آموزش کارهای دستی معلولین آموزش و نظارت بر کار را عهده دار می‌باشند. این واحد دارای ساختمان ۴ طبقه و بزرگی است که در طبقه همکف سالن فیزیوتراپی، هیدروتراپی و گنجینه یادمان یاران آسایشگاه قرار گرفته است. موزه (گنجینه) آسایشگاه، محلی به منظور حفظ و به معرض دید قرار دادن اشیای عتیقه و هدایای با ارزش اعضای گروه بانوان نیکوکار و افراد خیر و با انگیزه استمرار در حرکت نیکوکاری و انسان دوستی تجهیز است. آسایشگاه دارای بازارهای فصلی نیز می‌باشد که ۴ بازار در طول ۴ فصل برگزار می‌شود و در این بازارها تمام آنچه مددجویان با دست‌های هنرمند خود تولید کرده‌اند به فروش می‌رسد. لازم به ذکر است که درآمد کارگاههای توانبخشی روند رو به رشدی را طی می‌کند. همچنین در آسایشگاه کارگاههای فوق برنامه دیگری نظیر: ورزش صبحگاهی، کلاسهای موسیقی، تئاتر قصه‌های پدر بزرگ و مادر بزرگ (در مهد کودک) برای

اداره امور آسایشگاه کهریزک بر عهده هیئت مدیره آن است که با ترکیبی از افراد سرشناس و خیر بازار اداره می‌شود. مدیرعامل کهریزک نماینده هیئت مدیره است که با اختیارات کامل نسبت به اجرای خط مشی آسایشگاه و مصوبات هیئت مدیره اقدام می‌کند.

۴- درمانگاه:

درمانگاه، آسایشگاه واحدی است فعال شامل قسمتهای داروخانه، آزمایشگاه، رادیولوژی، اطفال، دندان پزشکی، مامایی، اورژانس، سونوگرافی و کلینیکهای چشم پزشکی، ارتوپدی، ارولوژی، زنان و زایمان، توانبخشی و طب فیزیکی که علاوه بر تحت پوشش قرار دادن آسایشگاه و پرسنل، خانواده کارکنان و ساکنین منطقه را با توجه به وضعیت نامناسب اقتصادی از لحاظ درمانی تحت پوشش قرار داده است. علاوه بر تعداد ۴ پزشک عمومی تعداد ۴۸ پزشک و دندان پزشک با تخصصهای مختلف به طور افتخاری هفته‌ای یک روز از تخصص خود را در اختیار آسایشگاه قرار داده و در انجام امور درمانی همکاری می‌نمایند. همچنین پرسنل آسایشگاه از محل بیمه سازمان تأمین اجتماعی نیز (مطابق قانون کار) استفاده می‌کنند. خدمات درمانی درمانگاه جهت سایر مراجعین طبق تعرفه که مصوب هیئت مدیره است ارائه می‌شود.

